

Héjja Dorina¹

Jogi oktatás az Amerikai Egyesült Államokban

I. Bevezetés

Tanulmányom témájaként az Amerikai Egyesült Államok jogi oktatását választottam. Témaválasztásom háttérében az a megfontolás áll, hogy negyedéves joghallgatóként a hazai egyetemeken zajló jogi oktatás struktúráját alaposan megismerhettem, ezáltal szerettem volna bepillantást nyerni valamely más ország oktatási rendszerébe is. Mivel az Amerikai Egyesült Államok számos tekintetben különbséget mutat Magyarországtól, úgy gondoltam érdekes lehet az oktatás oldaláról is megvizsgálni ezen eltéréseket. A jogi oktatás alapvetően egy állam hatályos jogszabályaira épül, ezáltal az oktatási rendszerek között jelentős különbségek találhatóak. Tanulmányomban elsőként szeretném bemutatni az amerikai jogi oktatás kialakulásának történetét, amely egészen a 17. századig nyúlik vissza, majd a bekövetkező társadalmi, gazdasági és politikai változások hatására folyamatos változáson ment keresztül. Az önálló jogi karok létrejötte és a jogi oktatás egységesítése eredményeképpen alakult ki hosszú fejlődés eredményeképpen a jelenleg is működő felsőoktatási rendszer. Az igazi fejlődést a magániskolák megjelenése hozta magával. A történeti áttekintést követően kitérek a jogásszá válás feltételeinek ismertetésére, és rövid összehasonlítást nyújtok a hazai és amerikai egyetemen történő oktatási struktúrára vonatkozóan.

II. Történeti rész

II.1. A függetlenségi háború előtti időszak

A 17. században rendkívül alacsony társadalmi státuszba tartozott az a személy, aki a jogászi hivatást választotta szakmájaként, amelynek háttérében az alacsony színvonalú oktatás állt. A 17-18. században a jogi tudás elsajátításának három módja volt. Az első, hogy valamely londoni jogászokollégiumban folytatott tanulmányokat az illető személy. Ez a lehetőség népszerűnek minősült, ugyanakkor kizárólag a legtehetősebb polgárok számára volt elérhető. A 18. századtól kezdve egyre inkább csökkent ezen képzési mód színvonala, és a kamarai tagság megszerzésének feltétele kizárólag meghatározott számú ünnepségen és díszvacsorán való részvétel lett, a ténylegesen megszerzett tudás háttérbe szorult. A tudás elsajátításának másik módjának az önképzés tekinthető, amelynek lényege, hogy az illető személy jogi szakkönyvek segítségével szerezte meg a végzettséghez szükséges tudást. Ezen könyvgyűjteménnyel azonban kizárólag kevesen rendelkeztek, illetve nem tankönyvi jellegük miatt, a bennük foglalt anyag elsajátítása is nehézséget okozott. A harmadik lehetőség az ügyvéd melletti gyakorlat teljesítésével történő képzés volt. Ez a mód adott lehetőséget a szaktudás leghatékonyabban történő elsajátításának, ezáltal a 19. század közepéig ez a módszer bizonyult a legelfogadottabbnak. Főszabály szerint a bírósági tárgyalások látogatására, szerződések írására, és jogi tanácsadásra irányult, viszont gyakran az idő nagy részét a gyakornok a szerződések szövegének másolásával töltötte, ezáltal tényleges gyakorlati tudást ritkán szerzett. Ebben az esetben is terhelték bizonyos költségek a hallgatót, mivel rendszerint ezen képzésért az ügyvéd részére képzési díjat kellett fizetnie, ugyanakkor ezen módot tekintették mégis a leghatékonyabbnak a három közül.²

¹ Joghallgató, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.

² NAGY ZSOLT: *Az angolszász jogi oktatás fejlődésének „önálló” útja az Egyesült Államokban.* Jogelméleti Szemle. 2002/3. <http://jesz.ajk.elte.hu/nagy11.html>

II.2. A függetlenségi háborút követő időszak

A függetlenségi háborút követő időszakban felerősödött az igény a demokratikus intézmények létrehozására, amelyhez szükség volt az oktatás színvonalának emelésére is. 1779-ben két törvényjavaslatot terjesztettek be az országgyűlés elé. Az egyik egy állami egyetem alapítására irányult, míg a másik javaslat a már meglévő *William and Mary* főiskola egyházi befolyását szerette volna csökkenteni, és emellett a tananyag megreformálását tűzte ki célul. A törvényhozás végül mind a két javaslatot elutasította, egyrészt költséghiányra hivatkozva, másrészt pedig az egyház ellenállásába ütköztek. Végül 1780-ban a *William and Mary* lett az első felsőfokú oktatási intézmény, ahol a jogi oktatás megindult, és a hallgatók jogi gyakorlat keretében szerezhették meg a kívánt tudást. A tananyag részét képezte a bírói döntések értelmezése, jogesetek megoldása, és a tudományos értekezések megismerése, továbbá a matematika, asztronómia, történelem és kémia is az oktatott tárgyak között maradt. Ennek háttérében az a megfontolás állt, hogy ezen intézményben tanulmányokat végzett hallgatók széles látókörrel rendelkezzenek, minél több területre kiterjedő tudás birtokába kerüljenek. Mindemellett a kommunikációs és beszédkészségek fejlesztése is kiemelt szerepet kapott az oktatás során. Az Amerikai Egyesült Államokban 1793-tól kezdődően a *William and Mary* főiskolán végzett hallgatók jogi diplomát kaptak tanulmányaik sikeres elvégzéséért. Az 1790-es éveket követően számos amerikai egyetemen megkezdődött a jogi oktatás.³

Az 1780-as években egyre nagyobb számban jöttek létre magániskolák, ahol nagyobb hangsúlyt helyeztek a gyakorlati oktatásra, és háttérbe szorult az elméleti tananyag. Ezen iskolák a képzést elvégző hallgatók részére nem adtak diplomát, csupán egy okiratot, amely tanúsította, hogy a diák az előadásokon részt vett és azokat meghallgatta.⁴

III. A felsőfokú jogi oktatás

Az 1700-as években jelent meg az igény, hogy a jogi oktatást beintegrálják a többi tudomány sorába, és az egyetemeken önálló jogi karokat hozzanak létre. Az első előrelépés a *Harvard* Egyetemhez köthető, amikor is 1815-ben élére *Isaac Parker* került. Intézkedései közé tartozott a könyvtár könyvvállományának kiterjesztése, illetve reformokat vezetett be a tananyag tekintetében is. Az oktatás középpontjába a jogesetek megoldása, bírósági döntések, határozatok elemzése került. A hallgatók 18 hónapon keresztül látogatták az előadásokat és gyakorlatokat, diplomát kaphattak, anélkül, hogy bármilyen vizsgakötelezettség terhelt volna őket. A Harvard a többi egyetem számára mintaként szolgált, és az 1830-as éveket követően egyre több önálló jogi kar szerveződött az ország területén. 1870-ben *Christopher Columbus Langedell* került a Harvard dékáni pozíciójába, aki bizonyos fokú változásokat vezetett be a jogi oktatásra vonatkozóan. A magas szintű elméleti tudás megszerzésének híve volt, ezáltal megemelte az egyetemi felvételhez szükséges követelményeket, és csak azon diákok kerülhettek be az egyetemre, akik valamely humán tudományból diplomával rendelkeztek, vagy nagyon szigorú felvételi vizsgát teljesítettek. A képzés időtartamát is felemelte a korábbi másfél évről kettőre, és az első év végén vizsgakötelezettséget írt elő a hallgatók számára, a második évfolyamba lépés feltételeként. Egy új oktatási módszer bevezetésére került sor, amelynek lényege, hogy a joghallgatók az előadásokon és szemináriumokon felsőbb bírósági döntésekkel ismerkedtek meg, és ehhez kapcsolódó jogeseteket oldottak meg. Megjelentek a jogeset-könyvek, amelyek segítségével az órákon a hallgatók a tanáraik közreműködésével korábbi ítéleteken keresztül ismerhették meg a különböző jogelvetek, kifejhették az ügyel

---

³ NAGY ZSOLT: *Az amerikai jogi oktatás történeti vázlat.* Acta Juridica et Politica Publicationes Doctorandorum Juridicorum. Thomus II. Fasciculus 7. Szeged. 2003. 159-162.p. http://acta.bibl.u-szeged.hu/7521/1/juridpol_doct_002_157-176.pdf

⁴ NAGY 2002, 162.p.

kapcsolatos álláspontjaikat, és ütköztethették véleményüket. A 20. századra a Harvard mellett a többi jogi egyetemen is megemelkedett az oktatás színvonala, átemelték a Langadell-féle jogeset-könyvek mintáját a saját oktatási rendszerükbe.⁵

IV. A jogi oktatás egységesítése

A 19-20. században egyre több egyetemen megjelent az önálló jogi kar, ezáltal a jogot hallgatók száma is megnövekedett, amely egy versenyhelyzet kialakulásához vezetett. Az Amerikai Ügyvédi Kamara ezen helyzet kiküszöbölése céljából megemelte a felvételi ponthatárokat, és egy számbeli korlátozást is bevezetett az ügyvédi kamarai tagság vonatkozásában. Az Egyesült Államokban a tagállamokban kialakult eltérő jogszabályok, illetve precedensek miatt a jogi oktatás sem volt egységes. A legnagyobb gondot az okozta, hogy a más tagállamban lévő jogi egyetemen végzett hallgató, a tagállamába visszatérve az egyetemen megszerzett tudást nem tudta hasznosítani a területenként eltérő szabályozások miatt. Ezen probléma kiküszöbölésére jött létre az Amerikai Jogi Iskolák Szövetsége, melynek feladata az oktatás egységesítése volt. Az oktató tanterv körét, illetve azok tartalmát meghatározták, ugyanakkor az oktatási struktúrába nem szoltak bele, azt az egyetem hatáskörébe tartozóként hagyták meg. Az első éves tananyag részét képezte a büntetőjog, polgári jog, közigazgatási jog, alkotmányjog, illetve a jogi retorika és iratszerkesztés. Az egyes egyetemek szabad kezet kaptak abban a tekintetben, hogy a kötelező tárgyak mellett meghatározhattak más tantárgyakat is, amelyeket a hallgatók kötelesek voltak teljesíteni.⁶

V. A jogásszá válás feltételei

Az Amerikai Egyesült Államokban csak olyan személy végezhet jogász tevékenységet, akit az *American Bar Association* (ABA), vagyis az Amerikai Ügyvédi Kamara felvesz tagjai sorába. A Kamarának 56 területi szerve működik, és nincs központilag meghatározott követelmény, hanem minden területi szerv maga határozza meg a felvételizők számára előírt minimális elvárásokat, melynek teljesítésével a kamara tagjává válhat a jelentkező. Az Amerikai Ügyvédi Kamara tagjai közé csak olyan személy vehető fel, aki elvégzett egy négyéves „*undergraduate*” képzést, elvégezte valamely az ABA által akkreditált jogi egyetemet, és az Amerikai Ügyvédi Kamara valamely területi szerve által előírt vizsgákat teljesítette.⁷

Ahhoz tehát, hogy valaki jogásszá válhasson, az első feltétel egy négyéves képzés elvégzése, majd azt követően valamely, az Amerikai Ügyvédi Kamara által akkreditált, jogi egyetem sikeres teljesítése. A jogi egyetemen a felvételi eljárás rendjét maguk határozzák meg. A döntés során kötelesek figyelembe venni a jelentkező korábbi képzése során megszerzett érdemjegyeit, valamint az LSAT-on elért eredményeit. Emellett pedig külön értékelésre kerülhet a teljesített közösségi munka, a főiskola alatt tanúsított iskolán kívüli tevékenység, tudományos eredmények és korábbi munkatapasztalat.⁸ A *Law School Admission Test (LSAT)* az egyetemi jelentkezés részét képezi, de kizárólag a jogi képzésre érvényes. Ez egy 101 kérdésből álló feleltválasztós teszt, melynek kitöltésére 4 óra áll a jelentkezők rendelkezésére. A teszt nem a tárgyi tudást méri, hanem a hallgatók logikai gondolkodására, problémamegoldó képességeire helyezi a hangsúlyt.⁹ A végleges pontszám 120 és 180 pont között mozog, viszont a legnagyobb presztízsű egyetemekre a 160 pont a minimálisan elvárt teljesítmény. Emellett a

⁵ NAGY 2002, 163-167.p.

⁶ NAGY 2002, 167-169.p.

⁷ TÓTH J. ZOLTÁN: *A jogásszá válás feltételei az Amerikai Egyesült Államokban*. 2006. évi 1. szám. 29-30.p.

⁸ TÓTH 2006, 30.p.

⁹ AMERIKAI FELSŐOKTATÁSI INFORMÁCIÓS KÖZPONT: *Jogi tanulmányok az Amerikai Egyesült Államokban*. 2011. http://ww3.bibl.u-szeged.hu/afik/legal_studies_hu.html

felvételi eljárás részét képezi egy 2-3 oldalas esszé írása, melyben a jelentkező a személyes motivációit írja le, hogy miért szeretne az adott egyetemre járni. A sikeres felvételi vizsgát követően a hallgató megkezdheti a 3 éves képzést a jogi egyetemen. Az oktatási rendszer jelentősen eltér a Magyarországon zajló oktatáshoz képest. Bár a képzés során vannak főtárgyak, amelyek teljesítése minden hallgató számára kötelező, azonban sokkal nagyobb szabadságot biztosítanak az órarend összeállítása során. Az előre meghatározott kreditszám felét teszik ki a kötelező tárgyak, míg a fennmaradó krediteket a hallgatók által szabadon választható tantárgyak adják, ezáltal az órarend sokkal személyre szabottabb. Ezen módszer biztosítja azt, hogy a hallgatók motiváltabbak és sokkal nagyobb hangsúlyt fektethetnek az érdeklődésüknek megfelelő tantárgyakra, jobban belemerülhetnek az őket kiemelkedően érdeklő témákba. Ugyanakkor hátrányos lehet abból a szempontból, hogy bizonyos tárgyakat egyáltalán nem ismernek meg, ezáltal jelentősen leszűkül a látóköriük. Az oktatott tantárgyak tekintetében sincs egy egységes rendszer, az egyetem maga döntheti el, hogy milyen tantárgyakat és milyen időkeretben kíván oktatni. Míg az első félévben az elméleti tárgyak vannak túlsúlyban, a harmadik és negyedik szemesztertől kezdve a gyakorlati oktatás kerül előtérbe.¹⁰ Ezzel összhangban az oktatás rendszerint interaktív módon zajlik, mivel a gyakorlati tudás megszerzése, logikus gondolkodás kompetenciájának elsajátítása az elsődleges cél. A 6 féléves jogi egyetem elvégzését követően a hallgató jogosulttá válik a dr. jur. cím viselésére.¹¹

VI. Jogklinikák

1933-ban *Jerome Frank* felvetette a jogi klinikák létrehozásának ötletét. Úgy gondolta, hogy a Langadell-féle jogeseti oktatás nem elég ahhoz, hogy a hallgatók a megfelelő gyakorlati tudást megszerezzék. A bírósági döntések megismerése mellett szükségesnek látta az ügyekhez kapcsolódó összes peranyag megismerését, és a megszerzett elméleti tudás gyakorlatba való átültetését. Ennek legjobb eszközének az orvosképzésben már működő jogi klinikák létrehozását tekintette.¹² A jogklinikai program alapvetően kettős céllal bír. Egyrészt a hallgatók számára kívánja biztosítani a megszerzett tudás gyakorlatban történő alkalmazásának lehetőségét, és azon készségek megszerzését, amelyek a későbbiekben a jogász hivatás gyakorlása során elengedhetetlenek. Másrészt az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező személyek számára kívánja biztosítani a jogi igényérvényesítést azáltal, hogy ingyenesen segítséget nyújt a felmerülő problémák megoldása érdekében.¹³ Az 1960-as éveket követően minden jogi karon megjelent a választható kurzusok között a jogklinikai. Ennek hátterében az a körülmény áll, hogy az Amerikai Egyesült Államokban a magyar rendszertől eltérően nem írnak elő a joghallgatók részére kötelezően teljesítendő szakmai gyakorlatot. A gyakorlati tudás megszerzése ugyanakkor fontos részét képezi a jogász képzésnek, amelyet ezen programban való részvétel lehetőségével kívánnak biztosítani. Felmérések szerint a Harvard jogi karán a hallgatók 78%-a vesz részt jogklinikai programban.¹⁴ Alapvetően maga a jogi képzés sokkal inkább gyakorlat orientált, mint az európai egyetemeken. Az egyetemi felvételi teszt nem a tárgyi tudás felmérésére irányul, hanem a jelentkező problémamegoldó képességei meglétének vizsgálata a cél.¹⁵

---

¹⁰ TÓTH 2006, 30-31.p.

¹¹ PONGÓ TAMÁS: *Jogászképzés Magyarországon és az USA-ban – 2. rész.* 2015. <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/jogaszkepzes-magyarorszagon-es-az-usa-ban-2-resz/>

¹² NAGY 2002, 171-172.p.

¹³ KÁLMÁN RENÁTA: *A jogklinikai, mint alternatív oktatási módszertan?!*. Miskolci Jogi Szemle 14. évf. 1. szám 2. kötet. 2019. 77.p. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6633/7_kalmanrenata.pdf

¹⁴ KÁLMÁN 2019, 76.p.

¹⁵ TÓTH 2006, 33.p.

VII. A leghíresebb amerikai egyetemek

VII.1. Harvard

A Harvardot 1636-ban alapították, ezáltal az Amerikai Egyesült Államok legrégebbi felsőoktatási intézményei közé tartozik. Nevét *John Harvard*ról kapta, aki az egyetem első adományozója volt. Halálát követően a könyvtárát és vagyonának felét az egyetemre hagyta, így emlékére szobrot állítottak, amely ma is az egyetemi épület előtt áll. Minden évben rendkívül sokan jelentkeznek valamely itt oktatott képzésre, átlagosan tizenhatszorosa túljelentkezés. Az egyetem élén az elnök áll, és mellette tizenkét alelnök működik. Az elnök jelenleg *Lawrence S. Bacow*, aki az egyetem huszonkilencedik elnöke. Az ügyvezető alelnök adminisztratív feladatokat ellátó személy, az ő hatáskörébe tartoznak a pénzügyi, adminisztratív, egészségügyi szolgáltatások elvégzésével kapcsolatos teendők. Az Igazgató tisztségét 1992-ben hozták létre, amelynek célja az egyetemi polgárok és a szervezeti egységek közötti együttműködés biztosítása. Két testület is működik az egyetemen belül, egyrészt a Harvard College Elnöke és a Társak, másrészt a Felügyelők Testülete. A két testület legfontosabb feladata elősegíteni az egyetem színvonalának megőrzését, megfelelő működését, valamint jóváhagyni az oktatói kinevezéseket. Az egyetem jelszava a „*Veritas*”, melynek jelentése igazságosság.¹⁶

VII.2. Yale

A Yale egyetemet 1701-ben alapították, és azóta is legfontosabb célkitűzése a hallgatók részére széleskörű tudás biztosítása. Jelmondata a „*Lux et Veritas*”, melynek jelentése világosság és igazságosság. Az Amerikai Egyesült Államok legkiválóbb egyetemei közé tartozik a Connecticutban található intézmény. Az egyetem a külföldi hallgatók körében is népszerű, az egyetemi polgárok 21%-át teszik ki a nem amerikai származású diákok. Az egyetemen oktatott szakirányok választéka rendkívül széleskörű, a hallgatók egyaránt választhatnak a művészeti, informatikai, mérnöki, és gazdaságtudományi szakok közül. Jogi kara is rendkívül népszerű, világ szinten a legismertebb jogi egyetemek közé tartozik. A magyar rendszerhez hasonlóan a tanterv részét képezi a büntetőjog, alkotmányjog, közigazgatási jog, valamint a polgári jog. A Yale egyetemen végezte tanulmányait *George W. Bush*, az Amerikai Egyesült Államok 43. elnöke, valamint *John Forbes Kerry*, korábbi külügyminiszter is.¹⁷

VIII. Az esti iskolák

A 19-20. század környékére tehető az esti iskolák megjelenése. Ennek háttérében az a megfontolás állt, hogy azon személyek számára is biztosítsák a jogi egyetemi oktatásban való részvételt, akik egyébként azért nem teheték ezt meg, mert nappal dolgoztak, vagy esetlegesen nem engedhették meg maguknak a rendkívül drága magánegyetemen zajló képzésben való részvételt. Ezen esti iskolákban jellemzően előadások keretében igyekeztek a tudás átadására, a gyakorlatok háttérbe szorultak. Rendkívül nagy népszerűségnek örvendtek ezen iskolák, és az 1920-as évekre az itt tanuló diákok száma meghaladta a hagyományos iskolákban tanuló hallgatók számát. Míg a hagyományos iskolák leginkább a jogászai gondolkodásmód elsajátítására, problémamegoldó készségek fejlesztésére helyezték a hangsúlyt, ezen esti iskolák az ügyvédi kamarai felvételi teszt sikeres teljesítésére készítették fel hallgatóikat.¹⁸

---

¹⁶ <https://www.harvard.edu>

¹⁷ <https://www.yale.edu/about-yale>

¹⁸ NAGY 2002, 173.p.

IX. Jogászság az Amerikai Egyesült Államokban

Az Amerikai Egyesült Államok alapvetően a világ legnagyobb népességű országai közé tartozik, valamint a jogászság számbeli tekintetében is vezető helyen szerepel. Az *American Bar Association* 2005-ben 1.104.766 jogással bővelkedett. Ezen tagok megközelítőleg 74 %-a ügyvédként tevékenykedett, 8 %-a közigazgatási szervnél vagy az ügyészségen, további 8 %-a valamely cégnél, vállalatnál vagy banknál végzett jogász tevékenységet, 3 %-a bíróként helyezkedett el, és a fennmaradó 7 %-ot kitevő személyek oktatóként, vagy magánkézben lévő jogsegélyt nyújtó irodáknál dolgoztak. Az ügyvédi irodában tevékenykedő jogászok fele egyéni ügyvédként végezte munkáját, 15 %-a 2-5 fős ügyvédi iroda, míg 14 %-uk pedig valamely nagy (100 fő fölötti) ügyvédi cég tagjaként. Ezen nagy fős ügyvédi irodák jellemzően egy-egy speciális jogi területre specializálódtak jogász csapatban végzik munkájukat és oldják meg a bonyolultabb, több jogágra kiterjedő jogi problémákat. Ugyanakkor az sem ritka, hogy a jogi diplomával rendelkező személyek olyan munkakörben dolgoznak, amelyek jogi diplomát nem igényelnek, azonban annak megléte előnyt jelent. Ilyen munkakörnek minősül a banki és pénzügyi ügyintéző, a könyvvizsgáló, újságíró és adótanácsadó.¹⁹

X. Összegzés

Tanulmányom összegzéseként megállapítható, hogy az amerikai oktatási rendszer jelentős eltéréseket mutat a magyar rendszerhez képest. Különbség mutatkozik a képzésre történő felvétel, a képzés hossza, valamint az oktatott tárgyak körében is, azonban ennek ellenére bizonyos hasonlóságok is kimutathatók. A magyar rendszer előnye, hogy közvetlenül a középiskola elvégzését követően biztosítja a jogi egyetemre történő jelentkezés lehetőségét, ezáltal azon hallgatók, akik már ebben az életkorban konkrét elképzelésekkel rendelkeznek a jövőjükre nézve, előzetes képzés elvégzése nélkül beadhatják jelentkezésüket az általuk választott jogi karra. Ezzel szemben az amerikai rendszerben a négyéves képzés elvégzése által a jelentkező nagyobb tapasztalattal és tudással rendelkezik, amely előnyt jelenthet a jogi tanulmányai során. Szintén különbség mutatható ki abban a tekintetben, hogy az amerikai jogi oktatás nagyobb szabadságot biztosít a hallgatók részére. Míg az első évben előre meghatározott tanterv szerint kötelesek a tanulók az előírt tárgyakat teljesíteni, az ezt követő években már az óraválasztás szabadsága érvényesül, és az érdeklődésüknek megfelelő tárgyak választását teszik lehetővé. Ezzel szemben a magyar rendszerben háttérbe szorul az egyéni érdeklődés, mivel a hallgatók kötelesek az előírt krediteknek megfelelően meghatározott tárgyakat teljesíteni.²⁰ Összegzésképpen elmondható, hogy mind a két oktatási rendszernek vannak előnyei és hátrányai egyaránt. Személyes véleményem szerint az ideális jogi oktatás ezen két rendszer ötvözésével alakulhatna ki. Fontosnak tartom a felvételi eljárás során az érettségi pontok számításán túlmenően a jelentkező személyes motivációinak megfelelő hangsúllyal történő értékelését, hiszen ezáltal ismerhető meg a jelentkező valódi személyisége. Ezen túlmenően azt is hasznosnak tartom az amerikai rendszerben, hogy a hallgatókat nagyobb szabadság illeti meg a teljesítendő tárgyak körében, ugyanakkor a magyar rendszer előnyének gondolom, hogy bizonyos alapvető fontosságú tárgyakat kötelezően előír. Ezen kötelezően teljesítendő tárgyak által az egyetemet elvégzett minden hallgató ugyanolyan tárgyi tudással rendelkezik, ezáltal bármely jogi területen elhelyezkedhet. Azt is mindenképpen fontosnak tartom kiemelni, hogy a magyarországi jogi egyetemeken túlnyomó részben azonos követelményeket kell teljesíteni, és egységes az oktatott tárgyak köre, amely lehetővé teszi,

---

¹⁹ TÓTH 2006, 29.p.

²⁰ PONGÓ 2015

hogy bármely jogi egyetemet elvégzett hallgató azonos szintről indulhasson a munkaerőpiacon való elhelyezkedés során.

Irodalomjegyzék

AMERIKAI FELSOŐOKTATÁSI INFORMÁCIÓS KÖZPONT: *Jogi tanulmányok az Amerikai Egyesült Államokban*. 2011.

KÁLMÁN RENÁTA: *A jogklinika, mint alternatív oktatási módszertan?! Miskolci Jogi Szemle* 14. évf. (2019) 1. szám 2. kötet

NAGY ZSOLT: *Az amerikai jogi oktatás történeti vázlata*. Acta Juridica et Politica Publicationes Doctorandorum Juridicorum. Thomus II. Fasciculus 7. Szeged. 2003.

NAGY ZSOLT: *Az angolszász jogi oktatás fejlődésének „önálló” útja az Egyesült Államokban*. Jogelméleti Szemle. 2002/3.

PONGÓ TAMÁS: *Jogászképzés Magyarországon és az USA-ban – 2. rész*

TÓTH J. ZOLTÁN: *A jogásszá válás feltételei az Amerikai Egyesült Államokban*

Az internet források utolsó ellenőrzésének és látogatásának időpontja: 2020. 11. 22.